

Bilingválne vzdelávanie v hovorenom a posunkovom jazyku na školách.

Opatrenia pre politiku vzdelávania

Poznanky z projektu *De-Sign Bilingual* / ERASMUS+, 2014 – 2016.

Výzva politikom

Vzdelávacia politika musí aktívne, pozitívne podporovať etablovanie bimodálno-bilingválneho vzdelávania na školách. Ide o nevyhnutný príspevok k inklúzií osôb so sluchovým postihnutím. Vzdelávacia politika má vytvárať predpoklady a rámcové podmienky na:

1. Kontinuálnu **implementáciu bimodálno-bilingválneho školského vyučovania** prostredníctvom legislatívnych predpisov v špeciálnych školách, ale aj v bežných školách. K tomu patrí okrem iného: uznanie národného posunkového jazyka, právo na bilingválne vzdelávanie, bilingválne učebné osnovy a posunkový jazyk ako vyučovací predmet v rozvrhu hodín.
2. Kontinuálnu implementáciu **bimodálno-bilingválneho vzdelávania aj v inkluzívnom prostredí**, kde sa spoločne učia počujúci žiaci a žiaci so sluchovým postihnutím. Inkluzívne a bilingválne vzdelávanie je možné realizovať spoločne, v prípade dostatočného počtu kvalifikovaných pracovníkov.
3. Realizáciu bilingválneho vzdelávania **na všetkých stupňoch školského vzdelávania**, počnúc jeho uskutočňovaním už v období ranej a predškolskej starostlivosti.
4. **Silné vzdelávacie centrá** s odborníkmi disponujúcimi rozsiahlymi kompetenciami v oblasti pedagogiky sluchovo postihnutých, vrátane kompetencií pre bilingválne vzdelávanie. Vzdelávacie centrá integrujú na jednom mieste ranú starostlivosť, školské vzdelávanie, poradenstvo a veľmi úzko spolupracujú so školami a vzdelávacími inštitúciami, ktoré spoločne vzdelávajú žiakov so sluchovým postihnutím a počujúcich žiakov.
5. **Vzdelávanie pedagogických pracovníkov zamerané na inkluzívne, individualizované viacjazyčné vyučovanie v tíme**. Kompetencie v posunkovom jazyku musia pedagógovia získať už počas vysokoškolského štúdia, nie si ich osvojovať v rámci celoživotného vzdelávania, alebo počas zamestnania.
6. Rozvoj **bimodálno-bilingválnych vzdelávacích možností**, ktoré budú prispôbené všetkým žiakom s ohľadom na ich heterogénne jazykové potreby. Školy na to potrebujú príslušné zdroje (čas, finančné prostriedky a personál).
7. Spracovanie **učebných materiálov a diagnostických nástrojov pre bimodálno-bilingválny rozvoj dieťaťa**.
8. **Vyvážené poradenstvo pre rodičov**, ktoré poukazuje aj na život s viacerými jazykmi – národným posunkovým jazykom a hovoreným, resp. písomným jazykom majority.
9. **Život s viacerými jazykmi** - hovoreným a posunkovým. K tomu patrí, napríklad: od začiatku vyvážené poradenstvo pre rodičov, kurzy posunkového jazyka pre rodičov, dostatok finančných prostriedkov pre tlmočníkov a aj na vyučovacie materiály v hovorenom a posunkovom jazyku. Tieto opatrenia majú byť v rovnakej miere podporované a financované, ako je zabezpečené podporovanie a financovanie sluchových pomôcok.

Súčasná situácia v bilingválnom vzdelávaní v hovorenom a posunkovom jazyku v Európe

- **Etablovanie bilingválneho vzdelávania v Európe.** Štúdia skúmala 39 európskych krajín. Vo všetkých, národný posunkový jazyk, zohráva v školskom vzdelávaní nejakú úlohu. V žiadnej krajine nie je bimodálno-bilingválne vzdelávanie tak etablované, aby malo k nemu prístup každé dieťa so stratou sluchu a v akomkoľvek regióne krajiny.
- **Posunkový jazyk v jazykovom vzdelávaní.** Posunkový jazyk je cieľom vzdelávania vo viac ako 70 % krajín. V skoro 60 % krajín je posunkový jazyk explicitne vyučovaný ako školský predmet. Avšak táto možnosť je často obmedzená len na niektoré školy, najmä na špeciálne školy.
- **Inklúzia.** Viac ako 50% deti so stratou sluchu v celej Európe navštevuje bežné školy. V týchto existujú len vo výnimočných prípadoch možnosti bimodálno-bilingválneho vzdelávania.
- **Legislatívne podmienky.** Napriek tomu, že v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím je uznané právo na bilingválne vzdelávanie v posunkovom jazyku, tak len okolo 50% štátov má vytvorené legislatívne podmienky (zákony a/učebné plány) pre bimodálno-bilingválne vzdelávanie, pričom niektoré majú len regionálnu platnosť. Experti a riaditelia škôl označili podporu školskej administratívy a vzdelávacej politiky za kľúčový, podporujúci faktor. Oba sú vnímané ako málo podporujúce.
- **Vyučovací materiál.** V cca. 60% krajín sú už publikované materiály pre bimodálno-bilingválne vzdelávanie. Avšak, pre ďalší rozvoj a pokrok je potrebné ich naďalej vytvárať a to najmä v oblasti diagnostiky.
- **Vzdelávanie pedagógov.** Len v asi 20% skúmaných krajín existuje vzdelávanie a ďalšie vzdelávanie v oblasti bimodálno-bilingválneho vzdelávania.

Pozadie

Strategické partnerstvo Rakúsko – Švajčiarsko – Nemecko – Slovensko sa venovalo rýchlemu a udržateľnému rozšíreniu poznatkov a kompetencií v oblasti bilingválneho vzdelávania detí a mládeže so sluchovým postihnutím. V projekt *De-Sign Bilingual* sa spojilo päť škôl a štyri univerzity, ktoré sa špecializujú na bimodálno-bilingválne vzdelávanie. V rokoch 2014 – 2016 bola vytvorená interaktívna mapa 39 krajín Európy, ktorá poukazuje na súčasný stav v bimodálno-bilingválnom vzdelávaní: www.univie.ac.at/map-designbilingual.

Okrem toho boli vyvinuté a bezplatné sprístupnené materiály a nástroje pre bilingválne vzdelávanie: www.univie.ac.at/teach-designbilingual.

Partneri projektu:

Dr. Mireille Audeoud, Vysoká škola liečebnej pedagogiky v Zürichu (CH).
Prof. Dr. Claudia Becker, Humboldtova univerzita v Berlíne (D).
Dr. Verena Krausneker, Viedenská univerzita (A).
Prof. Dr. Darina Tarcsiová, Univerzita Komenského Bratislava (SK).

Otázky na adresu:

Prof. Dr. Darina Tarcsiová
Univerzita Komenského
Bratislava
www.univie.ac.at/designbilingual
darina.tarcsiova@fedu.uniba.sk

